

УДК 581.526.35 (477:234.421.1)

Короткі повідомлення

К.М. Данилюк

**ПРО ЗНАХІДКУ ВЕРХОВОГО ОЛІГОТРОФНОГО БОЛОТА В
РЕГІОНАЛЬНОМУ ЛАНДШАФТНОМУ ПАРКУ “НАДСЯНСЬКИЙ”**

Торфові болота мають фітоісторичне, ботаніко-географічне значення, виконують водорегулюючу функцію [4], у їхній флорі наявні раритетні таксони.

В Українських Карпатах болота трапляються у всіх геоморфологічних областях і репрезентовані невеликими ділянками різних еколого-генетичних типів. Кількість боліт тут досить значна, але більшість із них мають малу площу, тому заболоченість (0,05%) і заторфованість (0,04%) Карпат неістотна [2].

У вересні 2005 р. на території регіонального ландшафтного парку “Надсянський”, що є складовою частиною Міжнародного біосферного заповідника “Східні Карпати”, нами було виявлено досі не описане в літературі верхове оліготрофне пухівково-сфагнове болото. Воно розташоване на висоті близько 600 м н. р. м., займає площу понад три гектари. Потрібно зазначити, що болото не зазнало впливу господарської діяльності людини.

Згідно з типологією гірських боліт Українських Карпат Т.А. Андрієнко [1], виявлене болото слід віднести до типу котловинних боліт лісового поясу. Цей тип найчастіше трапляється в Горганах, значно рідше – в інших частинах Українських Карпат. Такі болота пов’язані з долинами гірських рік (в нашому випадку – верхів’я р. Сян) і розташовані в котловинах, на схилах річкових терас. Болота такого ж типу відомі з території Міжнародного біосферного заповідника “Східні Карпати”. У Бещадському парку народовому торфовища розташовані вздовж Сяну: Тарнава, Літміж, Локіть, Дзвиняч та в долині р. Волосата – торфовище Волосате. Рослинність цих боліт вважається надзвичайно рідкісною для території парку та Карпат загалом і підлягає суворій охороні [8, 11, 12]. Окрім перерахованих верхових боліт на території Міжнародного біосферного заповідника “Східні Карпати” є ще болото Смерек (в долині р. Ветліна), Заколе (в долині Сяну) і безіменне торфовище в долині ріки Смольнічек [9].

Для знайденого болота, як і для більшості котловинних боліт лісового поясу [1], властиве пухівково-чагарничково-сфагнове угруповання. На болоті були зафіксовані такі види рослин: *Sphagnum magellanicum* Brid., *Sph. fuscum* (Schimp.) Klinggr., *Polytrichum* sp., *Eriophorum vaginatum* L., *Drosera rotundifolia* L., *Ledum palustre* L., *Andromeda polifolia* L., *Empetrum nigrum* L. subsp. *nigrum*, *Vaccinium uliginosum* L. subsp. *uliginosum*, *V. oxycoccus* L., *V. microcarpum* (Turcz. ex Rupr.) Schmalh., *Picea abies* (L.) Karsten, *Betula pendula* Roth.¹

Виходячи з попередніх флористичних та фітосоціологічних даних, угруповання цього болота належать до класу *Oxycocco-Sphagnetea* (Pawl. 1928) Moore (1964) 1968. Цей клас поширений в субарктично-бореальному і помірному поясі Голарктики.

¹ Назви видів мохоподібних подані за Д.К. Зеровим і Л.Я. Партикою [3], судинних рослин – за зведенням Л.О. Тасенкевич [10]

Виокремлення нижчих таксономічних одиниць у межах класу в Європі залишається предметом дискусії [7].

Незважаючи на небагатий флористичний склад угруповань знайденого болота (що загалом властиво для оліготрофних боліт), наявність у складі його флористичного ядра льодовикових реліктів – *Andromeda polifolia*, *Empetrum nigrum* subsp. *nigrum*, *Ledum palustre* та ін. [4], непорушеність болотної екосистеми та низка інших ознак дає підставу відносити фітоценози такого складу до якісно рідкісних на території Карпат [5].

На території Карпат вони трапляються рідко, в Українських Карпатах більшість оліготрофних боліт, на відміну від знайденого болота, зазнали істотних змін під впливом господарської діяльності людини. Беручи до уваги ці обставини, а також те, що Карпатський регіон є вузловим елементом національної та європейської екомережі [6], торфове болото на території регіонального ландшафтного парку “Надсянський” вимагає детальних флористичних, фітоценологічних, палінологічних тощо досліджень. Цьому унікальному природному об’єкту необхідно надати відповідний природоохоронний статус, зокрема, віднести його територію до ядрової зони Міжнародного біосферного заповідника “Східні Карпати”.

1. Андриенко Т.Л. Типы болот Украинских Карпат // Типы болот СССР и принципы их классификации. – Л.: Наука, 1974. – С. 110-115.
2. Брадїс Є. М., Бачурїна Г.Ф. Болота УРСР. – К.: Наук. думка, 1969. – 241 с.
3. Зеров Д.К., Партика Л.Я. Мохоподібні Українських Карпат. – Київ: Наук. думка, 1975. – 231 с.
4. Стойко С.М., Мілкіна К.Г., Яценко П.Т., Тасенкевич Л.О. Раритетні фітоценози західних регіонів України (регіональна “Зелена книга”). – Львів: Поллі, 1998. – 190 с.
5. Устименко П.М. Критичний аналіз поняття та категорій раритетних асоціацій // Укр. ботан. журн. – 2003. – **60**, № 4. – С. 381-387.
6. Шеляг-Сосонко Ю.Р., Дубина Д.В., Мінарченко В.М. Методологія досліджень видової та ценотичної різноманітності екомережі України // Укр. ботан. журн. – 2003. – **60**, № 4. – С. 374-380.
7. Matuszkiewicz W. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. – Warszawa: PWN, 2001. – 536 s.
8. Michalik S. Ekologiczne i fitogeograficzne uwarunkowania ochrony zbiorowisk roślinnych Bieszczadzkiego Parku Narodowego // Monografie Bieszczadzkie. – 2000. – **10**. – S. 25-35.
9. Ralska-Jasiewiczowa M. Late-glacial and Holocene vegetation of the Bieszczady Mts. (Polish Eastern Carpathians). – Warszawa-Kraków: PWN, 1980. – 202 p.
10. Tassenkevich L. Flora of the Carpathians. Checklist of the native vascular plant species. – Lviv, 1998. – 613 p.
11. Winnicki T., Zemanek B. Przyroda Bieszczadzkiego Parku Narodowego. – Ustrzyki Dolne: Wyd. BPN, 2003. – 176 s.
12. Zemanek B. Biogeograficzne i ekologiczne podstawy ochrony flory naczyniowej w Bieszczadzkim Parku Narodowym // Monografie Bieszczadzkie. – 2000. – **10**. – S. 11-23.

Державний природознавчий музей НАН України, м. Львів